

Végjelentés az Anjoukori okmánytár 8-9. kötet OTKA pályázatról

Az Anjou-kori okmánytár kezdetei a 19. századi forráskiadás korszakába nyúlnak vissza. A nagy Árpád-kori sorozatok megjelentetése után az 1870-es években fordult a magyar tudományosság az Anjou-kor felé, akkor indították azokat a sorozatokat, amelyekre alapvetően ma is támaszkodik az Anjou-kori kutatás. Ekkor jelentek meg az Anjou-kori okmánytár első kötetei is. Az volt a cél, hogy az országos levéltár törzsanyagából kiválogassanak olyan fontos okleveleket, amelyek jól reprezentálják a korszak történelmét. A válogatás később kiegészült egy családi levéltár, a Kállay-család okleveleinek anyagával.

Mivel az 1320-as évektől kezdve a magyar okleveles anyag hirtelen megnő, ezért a válogató módszert ma is helyeselhetjük, minden oklevél teljes szövegű közlésére ugyanis nem lenne sem energia, sem kiadói kapacitás. Időközben megindultak olyan családi okmánytárak kiadásai is, amelyek további okleveleket közöltek a korszakról. Az Anjou-kori okmánytár szerkesztési elvei a 20. század második évtizedére már újragondolásra szorultak volna, de nem ez állította meg munkálatait.

1920-ban még megjelent a hetedik kötet, a nyolcadik és a kilencedik kötet anyaga pedig kézzel írott formában már kész volt, amikor az egész vállalkozásnak vége szakadt. Az ok a húszas évek elejének nagy tudománypolitikai fordulatában keresendő. Az MTA Történettudományi Bizottsága akkor döntött úgy, hogy ettől kezdve az újkori forrásfeltárást és iratkiadást támogatja, ennek pedig az volt az ára, hogy a középkoros sorozatot leállították.

A pályázat célja az volt, hogy a Tasnádi Nagy Gyula által készített és kéziratban maradt 8. és 9. kötetet sajtó alá rendezzük és a modern forráskiadási elveknek megfelelő apparátussal lássuk el.

Első lépésként begépeltettük a teljes kéziratot, majd ellenőriztük és kiegészítettük. Az ellenőrzés során kiderült, hogy a kézirat korántsem volt lezárt. Egyes oklevelek nem voltak lemásolva, csak dátumukat adta meg Tasnádi Nagy. Ezekben az esetekben az okleveleket előkerestük és átírtuk. Tasnádi átírásait az eredeti oklevelekkel összeolvastuk, új központoszással láttuk el. Nem tartottuk meg a kézirat fejregesztáit, azok ugyanis avítt nyelvezetük miatta mai olvasó számára már-már érthetetlenek. Az oklevelek leírásait kiegészítettük, a modern levéltári jelzeteket is feltüntettük. Tasnádi nem kereste elő az oklevelek másodpéldányait, átírásait és másolatait, ezeket mi pótoltuk, a jelentősebb különbségeket feltüntettük. Új, a korábbi kötetektől eltérő, bővebb mutatórendszert dolgoztunk ki, a kimutatózandó szavakat a szövegben kijelöltük.

Az OTKA támogatása arra is lehetőséget adott, hogy a 8. kötet tördelését elvégeztessük. A kivitelezés során a korábbi kötetek nagyságát, szedésképét megtartottuk, a korábbihoz hasonló betűtípust keresni.

A két kötet 1359. április 1. és 1361. október 31. közötti okleveleket tartalmaz, összesen 563 darabot.

A két kötet megjelentetése kapcsán felmerülhet, hogy nem elavult elvek szerint összeállított okmánytárat adunk-e ki. E felvetést egyértelműen elutasíthatjuk. A korábbi köteteket mindmáig használjuk, a sorozat e két kötet kiadásával egyébként is lezárul. Az Anjoukori okmánytár és az 1990 óta Szegeden megjelenő Anjoukori oklevéltár viszonya egyértelmű. Az oklevéltár magyar nyelvű regesztakötet, ami az összes fennmaradt oklevelet és levelet

összegyűjti, az okmánytár pedig válogató, teljes szövegű forrásközlés. A két kiadvány nem rivalizál egymással, hanem kiegészítik egymást. Az oklevéltár összeállítóinak munkáját e kötetek megkönnyítik, a felhasználók pedig más céllal vesznek kezükbe regeszta és más szándékkal teljes szövegű kötetet.

A két kötet elkészítése során szerzett tapasztalatokat 2007. novemberében az Anjou-kori workshopon ismertettük. Csukovits Enikő és C. Tóth Norbert 2007. decemberében Nagyváradon a Zsigmond-konferencián részben erre alapozva tartották előadásukat.

A két kötet kinyomtatására az elkövetkező esztendőben kerülhet sor, pályázati pénzek segítségével.